

คณะศิลปกรรมศาสตร์

วารสารวิชาการ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ปีที่ 7 ปี 2551
ISSN 1685 - 4489

วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่ 7 ปี 2551

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วารุณี หวัง

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ธาดา สุทธิธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนิสสิทธ์ จันทร์วี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชำนาญ บุญญาพุทธิพงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรกานต์ รวยสูงเนิน

นายศักดิ์การ ราชสีสุทธิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยิ่งสวัสดิ์ ไชยะกุล

นายวีรัฐ ลาชโรจน์

ผู้พิจารณาคัดเลือกบทความ

ผศ.ดร.วารุณี หวัง

ผศ.ดร.นพดล ตั้งสกุล

ผศ.วาริน บุญญาพุทธิพงศ์

อ.ดร.ศักดิ์การ ราชสีสุทธิ์

ผศ.ดร.ทรงยศ วีระทวีมาศ

อ.ดร.วีรัฐ ลาชโรจน์

รศ.รวิ หาญเผชิญ

อ.ดร.สรนาถ สินธุโรจน์

ผศ.ประพันธ์พงศ์ จงปติยัตต์

ผศ.ดร.ยิ่งสวัสดิ์ ไชยะกุล

ผู้พิจารณาคัดเลือกบทความจากหน่วยงานภายนอก

- รศ.ดร.อุไรวรรณ ภาวดี (ปิตมณีนียากุล)

ภาควิชาศิลปอุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

- อ.ดร.จัญดา บุญเกียรติ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

- ผศ.ดร.มนสิชา เพชรานนท์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

- รศ.จรัญพัฒน์ ภูวนันท์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

- ผศ.ดร.ปรานอม ต้นสุขานันท์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

- ศ.ดร.สุรพงษ์ จิรรัตนานนท์
บัณฑิตวิทยาลัยร่วมด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- อ.ดร.ณวิทย์ อ่องแสงวงษ์ชัย
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อ.ดร.สันต์ สุัจจรามิรินทร์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ผศ.ดร.อรอรจน์ เศรษฐสุนทร
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ผศ.ดร.พิสิฐ ใจเจริญสุขใจ
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ผศ.ณานันท์ รักวงศ์วาน
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
พระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ประสานงาน

นางพิมพ์ชนก ศรีสุริยะมาตย์

E-mail : supkum@kku.ac.th

ปีที่พิมพ์ 2552

จำนวนพิมพ์ 300 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 1

สาขา สถาปัตยกรรม

จำนวน 108 หน้า

สถานที่พิมพ์

หจก.โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

โทรศัพท์ 043-328589 - 91

<http://www.klungpress@yahoo.com>

ลิขสิทธิ์ของ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ถนนมิตรภาพ อำเภอเมือง

จังหวัดขอนแก่น 40002

โทรศัพท์ 043-362046

โทรสาร 043-362047

<http://arch.kku.ac.th>

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นฉบับนี้ จัดพิมพ์ขึ้นในช่วงเวลาที่คณะได้เปิดการเรียนการสอนก้าวสู่ปีที่ 21 ในช่วงเวลาดังกล่าว คณะได้มีการพัฒนาเป็นลำดับ เช่นเดียวกับวารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ที่ได้เกิดขึ้นและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

วารสารฉบับนี้ เริ่มต้นด้วยบทความพิเศษ ปราสาทเขาพระวิหารในแง่ศิลปะที่เขียนโดย ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ซึ่งหม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ได้ทรงแปลเป็นภาษาไทย บทความนี้ได้รับการตีพิมพ์ครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2503 การเผยแพร่ในครั้งนี้ได้รับอนุญาตจากกรมศิลปากรเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ตามหนังสือที่ วร 0405/994 ลงวันที่ 26 กันยายน 2551 กองบรรณาธิการนำเสนอบทความพิเศษนี้ เพื่อต้องการสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่า ความสำคัญและความหมายทางด้านสถาปัตยกรรมของพระวิหาร จากมุมมองของนักวิชาการ โดยไม่มีประเด็นทางการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง

บทความที่สอง เป็นบทความงานวิจัยเชิงสำรวจของ วรรัฐ ลาขโรจน์และเบญจวรรณ กองสาสนะ ที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนของผังวังในเมืองหลวงพระบาง ซึ่งเป็นเมืองมรดกโลกที่เป็นแหล่งวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมที่สำคัญของกลุ่มน้ำโขง การศึกษาเรื่องนี้อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดที่ว่าอาคารทางศาสนาประเภทต่างๆ มีระดับความสำคัญและลำดับศักดิ์ที่ไม่เท่ากัน ในตอนท้ายของบทความ คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ควรมีการศึกษาบริบททางด้านสังคมและวัฒนธรรมของชาวหลวงพระบางประกอบเพิ่มเติมซึ่งเป็นมิติที่สำคัญมากอีกประการหนึ่งที่จะช่วยอธิบายคติสัญลักษณ์และความหมายที่แฝงอยู่ในสถาปัตยกรรมและแผนผังของวัดในเมืองหลวงพระบางได้

บทความต่อมาเป็นเรื่องของแวรววิเชียร อภิชาติวรพันธุ์ เป็นการศึกษารูปแบบและแบ่งพัฒนาการทางสถาปัตยกรรมของชาวจีนในกรุงเทพมหานครออกเป็นยุคสมัย โดยผ่านกระบวนการศึกษาและแยกประเภทของอาคารตามพัฒนาการและความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ไทย-จีน ตั้งแต่สมัยที่ชาวจีนเริ่มเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร จนถึงสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง การศึกษาเรื่องนี้จึงมีความสำคัญในแง่การศึกษาพัฒนาการทางสถาปัตยกรรมของชาวจีน และเป็นการแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการการรวมกลุ่มของชาติพันธุ์จีนในกรุงเทพมหานครไปพร้อม ๆ กันด้วย

บทความลำดับถัดมาเป็นการศึกษารูปแบบและพัฒนารูปแบบของบ้านพื้นถิ่น ที่ได้รับอิทธิพลจากการท่องเที่ยว กรณีศึกษาจากเมืองต้าหลี่ มณฑลยูนนาน ประเทศจีน โดย วารุณี หวัง และ Wang Huiying บทความนี้ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับ การคงอยู่ การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับบ้านพักอาศัยในหมู่บ้านในเขตศูนย์กลางของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับการอนุรักษ์และสืบทอดเป็นอย่างดีเพื่อประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ ขณะที่ในพื้นที่ชายขอบอื่นๆ มีแนวปฏิบัติที่ต่างออกไป คณะผู้วิจัยยังได้เสนอแนะแนวทางที่เป็นไปได้ในการปกป้องและสืบทอดบ้านพื้นถิ่นในภาพรวม ให้ได้รับการฟื้นฟูและพัฒนาอย่างเหมาะสมและยั่งยืน

การประเมินคุณภาพทางทัศนียภาพของเมืองเพื่อการวางแผนพัฒนาเมืองและการท่องเที่ยว โดย เขมโซต ภูประเสริฐ ซึ่งประเมินคุณภาพทางทัศนียภาพของเมืองในเขตเทศบาลนครขอนแก่นและพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อนำเสนอทางเลือกในการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับความงามทางสายตาของสภาพแวดล้อม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเมืองขอนแก่น ให้มีทัศนียภาพที่สวยงามสอดคล้องกับทัศนคติ ความพึงพอใจ และความต้องการของชาวขอนแก่น อันจะเป็นพื้นฐานนำเมืองขอนแก่นก้าวไปสู่การเป็นเมืองน่าอยู่ต่อไปในอนาคต

ประสบการณ์จากปฏิบัติการภาคสนามในพื้นที่จังหวัดพังงาผ่านกรณีศึกษาจำนวนหนึ่ง นำไปสู่บทความเรื่อง บทเรียนจากการจัดหาที่อยู่อาศัยภายหลังเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยในประเทศไทย โดยณัฐวุฒิ อัสวโกวิทวงศ์ บทความนี้กล่าวถึง โครงการฟื้นฟูด้านที่อยู่อาศัยโดยมากที่ลงไปให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากเหตุสึนามิ มักให้ความสำคัญเพียงแค่ผลลัพธ์ในเชิงกายภาพที่เป็นรูปธรรม โดยละเลยการผสมผสานแง่มุมทางสังคมและการมีส่วนร่วมของชุมชนสู่กายภาพนั้นๆ ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นที่สำคัญสามประการคือ รูปแบบการฟื้นฟูที่อยู่อาศัยภายหลังจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิในประเทศไทย การเปรียบเทียบแนวทางการฟื้นฟูที่อยู่อาศัยทั้งสองรูปแบบว่าส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางสังคมและการสร้างความเป็นชุมชนใหม่อย่างไร และบทเรียนที่ได้รับของโครงการฟื้นฟูที่อยู่อาศัยที่เกิดขึ้น

สภาวะน่าสบายในเรือนพื้นถิ่นไท-เลย โดย อรรถ ชมาฤกษ์ ศึกษาเรือนไท-เลย ในด้านกายภาพและสภาวะแวดล้อมภายในเรือนที่มีผลต่อความสบายในการอยู่อาศัย ผ่านการเก็บข้อมูลอุณหภูมิ ความชื้น ความเร็วลม, แสงสว่างจากเรือนไท-เลย จำนวนสามหลัง และการทดลองโดยใช้หุ่นจำลองในห้องปฏิบัติการ พบว่าบ้านตัวอย่างเรือนไท-เลยต่างมีการตอบสนองต่อภูมิอากาศได้แตกต่างกัน ตอนท้ายผู้วิจัยยังได้เสนอแนวทางการใช้ความรู้เรื่องภูมิอากาศและการออกแบบสถาปัตยกรรมที่ตอบสนองกับสภาพแวดล้อม ที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับงานสถาปัตยกรรมในท้องถิ่นได้

สำหรับบทความสุดท้าย เป็นเรื่องเกี่ยวกับการผลิตผ้าจากเส้นใยต้นปอหนอง เขียนโดย
 ชนัญญา จุลลัษเฐียร โดยมุ่งประเด็นไปที่การศึกษาการใช้เส้นใยจากเปลือกชั้นในของ
 ต้นปอหนอง รวมถึงการนำมาผสมกับเส้นใยอื่นๆ ในระดับอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นตัวอย่าง
 ของงานวิจัยที่พยายามจะนำเอาทรัพยากรและภูมิปัญญาที่มีอยู่ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงมา
 ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับปัจจุบัน

จากเนื้อหาของบทความที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา วารสาร
 วิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ได้เปิดกว้างให้กับประเด็นในการศึกษาวิจัยที่
 หลากหลาย อย่างไรก็ตาม ในความหลากหลายนี้สามารถมองเห็นจุดร่วมที่สำคัญของ
 บทความเหล่านี้คือ เกือบทุกบทความเผยให้เห็นความพยายามในการศึกษา และ
 แสวงหาอัตลักษณ์ของวัฒนธรรม กลุ่มคนและสังคม รวมถึงความพยายามในการเสนอ
 แนวแนวทางเพื่อให้คนในสังคมนั้นๆ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีการสืบทอดของ
 วัฒนธรรมที่ยั่งยืน

ในโอกาสนี้กองบรรณาธิการวารสารขอขอบคุณผู้ส่งบทความและผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
 และภายนอกทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์และส่งเสริมให้วารสารวิชาการ คณะ
 สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้เผยแพร่ผลงานวิชาการออกมาอย่าง
 สม่าเสมอ และขอเชิญชวนให้ผู้ที่มีความสนใจ ส่งบทความทางวิชาการ บทความวิจัย รวมถึง
 บทความปริทรรศน์และบทวิจารณ์หนังสือมาตีพิมพ์ในวารสาร อันจะเป็นประโยชน์
 ในการสร้างความก้าวหน้าและความเข้มแข็งทางด้านสถาปัตยกรรมต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วารุณี (ภูสนาม) หวัง

บรรณาธิการ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พฤษภาคม 2552

สารบัญ

■	ปราสาทพระวิหารในแง่ศิลปะ	1
	ศาสตราจารย์ศิลป พีระศรี / เขียน, หม่อมเจ้าสุภัทราดิศ ดิศกุล / ทรงแปล	
■	แบบแผนผังของผังวัดในเมืองหลวงพระบาง	16
	เบญจวรรณ กองสาสนะ และ วรัฐ ลาซโรจน์	
■	การศึกษาอิทธิพลชาวจีนที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมในกรุงเทพมหานคร	27
	แหววเซียง อภิชาติวรพันธุ์	
■	ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวของบ้านพื้นถิ่นชาวปายในเขตชายขอบพื้นที่ท่องเที่ยวเมืองต้าหลี่	39
	มณฑลยูนนาน, กรณีศึกษา หมู่บ้านฉาย	
	วารุณี ทวัช และ WANG HUIYING	
■	การประเมินคุณภาพทางทัศนียภาพของเมืองเพื่อการวางแผนพัฒนาเมืองและการท่องเที่ยว	52
	แซมโซต ภูประเสริฐ	
■	บทเรียนจากการจัดหาที่อยู่อาศัยภายหลังเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยในประเทศไทย	71
	ณัฐวุฒิ อัสวโกวิทวงศ์	
■	สภาวะน้ำสลายในเรือนพื้นถิ่นไท-เลย	80
	อรรถ ฆมาฤกษ์	
■	การผลิตผ้าจากเส้นใยต้นปอนอง	91
	ชนัชฎา จุลสังเขียร	